

burska vojska. To pot je popisal v knjigi „Sedm let v jižni Africe. Příhodi, vyzkumy a lovy na cestach od polí diamantových až k řece Zambezi“ (dva dela z 298 slikami in petimi zemljevidi. V Pragi, v založništvu J. Otto, 1880.) L. 1883. ga je pa zopet gnalo po svetu. Hotel je prepotovati celo Afriko od juga proti severu, a krvava vstaja v Sudanu mu je zaprla pot, in moral se je omejiti na mnogo manjše ozemlje. To pot je popisal v knjigi „Druhá cesta po jižni Africe. Z Kapského města do země Mašukulumbú“ (dva dela z 211 slikami in dvema zemljevidoma), katero je izšlo že v drugi izdaji. Z neutrudno marljivostjo je nabiral vsakovrstne zanimivosti iz prepotovanih krajev, katere je razstavil l. 1890. na Dunaju in l. 1892. v Pragi. Nabral je cel „Južno-afriški muzej“. Njegovi knjigi sta preloženi na razne jezike. Na mnogih krajih je imel znanstvena predavanja o Afriki in njenih narodih.

Dr. Lieber in nemški katoliški „Centrum“.

V svojem rodnem mestu Kamberg je umrl dné 31. marca doktor Lieber, naslednik nepozabnega dr. Windthorsta, ustanovitelja katoliškega „Centra“ v nemški državi.

„Centrum“ je nastal, ko je divjal „kulturni“ boj proti katoličanstvu. Ko je železna centralizacija kovala posamezne nemške države in državice v skupno hohenzollernsko državo, se je iz katoliških poslancev osnovala stranka, ki se je zavezala, da bo branila vsikdar svojo vero in koristi ljudstva.

Dné 1. marca 1871. so ustanovili „Centrum“, ko se je sešel prvi nemški državni zbor. Vstopilo je vanj 67 državnih poslancev, med njimi škof pl. Ketteler, Mallinckrodt, brata Reichenspergerja, Savigny in Windthorst. Vsi enega duha in neomahljivega prepričanja, utrjeni po trpljenju verskega preganjanja, goreči za katoliško resnico, so v kratkih stavkih začrtali temeljna načela svoje stranke:

„Temeljni značaj nemške države kot zvezne države se naj varuje. Zato se mora delati proti onim težnjam, ki hočejo federativni značaj države izpremeniti. Od avtonomije in samostojnosti v notranjih zadevah posameznih držav se ne sme več žrtvovati, kot je neobhodno potrebno za skupno korist. Nravni in gmotni prospeh vseh ljudskih slojev se mora z vsemi močmi gojiti. V ustavi se mora garantirati vsem državljanom državljanska in verska svoboda. Posebno se mora varovati pravo verskih družb proti kršenju od strani postavodajalstva.“

V socialno-političnem oziru zahteva „Centrum“ posebno izpopolnitev postav za delavsko varstvo. Že l. 1877., ko je vlada bila še proti vsakemu socialnemu delovanju, je predložil „Centrum“ popoln načrt takega zakona. V volilnem oklicu iz l. 1893. pravi vodstvo „Centra“:

„Ne po silovitem polomu sedanjega družabnega reda se dá ozdraviti bolno gospodarsko, državno in družabno življenje, ampak samo s tem, da se zopet uvede krščanstvo kot temelj vsega našega javnega in zasebnega življenja, našega postavodajalstva in naše uprave. Brez odnehanja je treba pozitivno nastopati proti nekrščanskemu liberalnemu postavodajalstvu, kakor smo to mi vsikdar zahtevali, neutrudno k temu bodrili in to požrtvovalno podpirali.“

V narodnem oziru zastopa ta stranka — edina med vsemi nemškimi strankami — ravnopravnost in enakost. Kruto zatira prusko nasilstvo uboge Poljake. Nemčijo jih v šolah, tirajo jih z zemljišč, zapirajo jim pot do zaslužka in razvoja ter jih hočejo s silo poluteraniti. Edino le „centrumski“ časopisi stojé na strani Poljakov ter branijo njihovo vero in narodnost.

Dr. Lieber je bil rojen dné 16. nov. 1838. Po dovršenih študijah je živel nekaj časa kot zasebnik v rodnem mestu, kjer je pozneje izvrševal razne

Dr. Lieber.

upravne službe. V l. 1870. je bil izvoljen v pruski deželni in leto pozneje v nemški državni zbor. Z mladeniškim ognjem je sledil zastavi, ki jo je razvil slavni Windthorst, in ji je ostal zvest do smrti. Lieber je vztrajal neomajno pod katoliškim praporom tudi tedaj, ko je zadivjal najsilovitejši kulturni boj, ko so preganjali duhovnike kot zločince in z brutalno silo vtikali v ječe višje pastirje. Vzprejel je boj za versko svobodo in ga bil z vsemi silami. Pridobil si je toliko zaupanje, da je „Centrum“ njemu poveril svojo zastavo, ko je ni mogel več nositi oslabei Windthorst, ki je umrl 14. marca 1891.

Dr. Lieber je bil vseskozi praktiške in demokratske narave. Umel se je prilagoditi tudi novim zahtevam in nazorom, ne da bi mu bilo treba premeniti ime in program „Centra“. V klubu je imel vsakdo popolno svobodo, a ob enem je strogo pazil na to, da se je na zunaj pokazala vselej njegova popolna edinost.